

✓ บทที่ 2

การศึกษาชั้นมูลฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สื่อการสอน มีผู้ให้ความหมายไว้หลายลักษณะแต่กล่าวโดยสรุปแล้ว สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการหรือกระบวนการที่ครูหรือผู้สอนใช้ประกอบการสอน เพื่อช่วยในการถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ไปยังผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ในการแบ่งประเภทของสื่อการสอน งานวิจัยนี้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท เท่านั้นเองเดียวกับการแบ่งประเภทสื่อการสอนของ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 112) ซึ่งแบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผูกพัน สัมผัสได้ เช่น ซอล์ด พิล์ม ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ
2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายภาพ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ
3. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิต ทดลอง เกม และกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นและมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติ

ทั้งนี้เนื่องจากเห็นว่าเป็นการแบ่งที่ครอบคลุมสื่อการสอนทุกชนิดและสะดวกในการพิจารณาว่าสื่อการสอนแต่ละชนิดจัดอยู่ในประเภทใด

แนวคิดในการเลือกใช้สื่อการสอน

การที่จะใช้สื่อการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้นั้นจำเป็นต้องรู้จักวิธีการเลือกใช้ที่ถูกต้องและเหมาะสม มีนักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้เสนอแนวความคิดในการเลือกใช้สื่อการสอนไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

- ก. แนวคิดในการเลือกใช้สื่อการสอนของ โนเอลและลีโอนาร์ด (Noel and Leonard

1962: 26-28) ซึ่งได้ให้หลักเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอนประกอบการสอนในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1. ความเหมาะสมกับระดับอายุและสติปัญญาของนักเรียน
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
3. เหมาะสมกับความต้องการและความสนใจของนักเรียน
4. เหมาะสมกับเรื่องที่สอน
5. มีลักษณะน่าสนใจ
6. ตรงกับจุดมุ่งหมายในการสอน
7. ไม่ทำให้เสียเวลาในการใช้มากเกินไป
8. ให้ความคิดรวบยอดที่ง่ายและไม่ซับซ้อนเกินไป
9. เป็นแบบง่ายๆ
10. ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาดีขึ้น
11. ช่วยในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีแก่นักเรียน
12. ช่วยเพิ่มทักษะให้แก่นักเรียน
13. ให้ผลดีต่อการเรียนการสอนมากที่สุด
14. มีราคาไม่แพงเกินไป

ข. แนวความคิดในการเลือกใช้สื่อการสอนของ อีริคสัน (Erickson 1971: 97-99)

ซึ่งได้แนะนำว่า ครูควรเลือกใช้สื่อการสอนโดยพิจารณาจากคำถามต่อไปนี้

1. สื่อการสอนนั้นเป็นประโยชน์ต่อหน่วยการสอน และเป็นกิจกรรมในการแก้ปัญหาหรือประสบการณ์เฉพาะหรือไม่
2. เนื้อหาที่ต้องใช้สื่อความหมายด้วยสื่อการสอนนั้น เป็นประโยชน์และสำคัญแก่นักเรียน ชุมชน และสังคมหรือไม่
3. สื่อการสอนนั้นเป็นสิ่งที่สร้างได้เหมาะกับวัตถุประสงค์ของการสอน หรือเป้าหมายของนักเรียนหรือไม่
4. มีการตรวจสอบระดับความยากของวัตถุประสงค์ของการสอนเกี่ยวกับความเข้าใจ

ความสามารถ ทศนคติ และความนิยมหรือไม่

5. เนื้อหานั้นสอนในรูปของปัญหา และกิจกรรมของนักเรียนหรือไม่

6. สื่อการสอนนั้นให้ความสำคัญต่อประสบการณ์ทางการคิดโต้ตอบ การอภิปราย

และการศึกษาหรือไม่

7. สื่อการสอนนั้นให้แนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันหรือไม่

8. สื่อการสอนนั้นให้เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับขนาด อุณหภูมิ น้ำหนัก ความลึก

ระยะทาง การกระทำ กลิ่น สี เสียง ความมีชีวิต และอารมณ์หรือไม่

9. สื่อการสอนนั้นให้ความแน่นอนและทันสมัยหรือไม่

10. สื่อการสอนนั้นปรับให้เข้ากับวัตถุประสงค์ของการสอนที่พึงปรารถนาได้หรือไม่

11. สื่อการสอนนั้นมีรสนิยมน่าดูหรือไม่

12. สื่อการสอนนั้นใช้ในท้องเรียนธรรมดาได้หรือไม่

13. เนื้อหาความรู้ของสื่อการสอนมีตัวอย่างให้มากหรือไม่

ค. แนวคิดในการเลือกใช้สื่อการสอนของ วิรุฬห์ ลีลาพฤทธิ์ (2522 : 23-24)

ซึ่งได้ให้แนวคิดไว้ว่า หลังจากได้พิจารณาเนื้อหา จำกัดขอบเขตของวัตถุประสงค์ และวัตถุประสงค์เดิมแล้ว ในการใช้สื่อการสอนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ควรจะเลือกโดยอาศัยเกณฑ์ในการเลือก 5 ประการ คือ

1. สื่อนั้นเหมาะสำหรับการสนองเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
2. สื่อนั้นเล็งผลถึงระดับความเข้าใจของนักเรียนหรือไม่
3. ค่าใช้จ่ายในการใช้สื่อ นั้นคุ้มกับผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนของนักเรียนหรือไม่
4. สื่อนั้นหามาใช้ได้สะดวกหรือไม่ในเวลาที่ต้องการ
5. คุณภาพทางเทคนิคของสื่อ เช่น วัสดุ อ่านได้ชัดเจนหรือไม่

แนวคิดในการใช้สื่อการสอน

สื่อการสอนที่ได้รับการวางแผนการผลิตและได้รับการตรวจสอบประสิทธิภาพ

ในการเรียนการสอนอย่างแน่นนอนแล้วก็ตาม จะได้ผลครบถ้วนสมบูรณ์ ซึ่งหมายถึงผู้เรียนจะได้เรียนรู้อย่างกระจำจึ้ง ได้รับการส่งเสริมให้เกิดความสนใจ จำได้ เข้าใจง่ายขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากการที่ผู้สอนรู้จักที่จะนำสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมาใช้อย่างถูกวิธี ผู้สอนมีความรู้ความสามารถและมีความเข้าใจพร้อมที่จะใช้สื่อการสอนนั้นได้อย่างคล่องแคล่ว มีทักษะ ใช้ได้เหมาะสมกับผู้เรียน วิธีการสอนใช้ได้ถูกเวลาและขั้นตอนของการสอน ไม่ว่าจะเป็นขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นดำเนินการกิจกรรม หรือการสรุปประเมินผล

แนวคิดในการนำสื่อการสอนมาใช้นี้ ได้มีนักเทคโนโลยีทางการศึกษาได้เสนอแนวความคิดไว้ต่างๆกัน ดังนี้

ก. แนวคิดในการใช้สื่อการสอนของ แฮส และ แพคเกอร์ (Hass and Packer) ซึ่งได้เสนอแนวในการพิจารณาไว้ ดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายอย่างใดบ้างในเรื่องที่สอน
2. จะต้องพิจารณาถึงผู้ใช้ว่า มีระดับอายุ พื้นความรู้ และสติปัญญาระดับใด
3. มีงบประมาณมากน้อยเพียงใด ที่จะจัดซื้อหรือจัดหาสื่อการสอนนั้นมา
4. ขนาดและจำนวนผู้ใช้ เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาในการนำสื่อการสอนมาใช้ด้วย ตัวอย่างเช่น ห้องประชุมที่จุคนได้ 1,000 คน จะใช้กระดานดำ หรือมีคร่ำย่อมไม่ได้ผล
5. ความสามารถของผู้สอน ผู้สอนจะต้องมีความชำนาญและมีความสามารถในการใช้สื่อการสอนนั้นๆ เป็นอย่างดี สื่อการสอนแม้จะดีเพียงใด แต่ถ้าครูผู้สอนใช้ไม่เป็น จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด
6. การกำหนดเวลาให้เหมาะสมในการใช้สื่อการสอนนั้นๆ และจะต้องจัดเวลา ก่อนหลังไว้อย่างถูกต้อง จะทำให้ใช้สื่อการสอนได้เป็นผลดี จะพบว่า สื่อการสอนต่างๆ ใช้เวลาแตกต่างกัน เช่น สไลด์ จะใช้นานเพียงใดขึ้นอยู่กับคำบรรยาย การใช้กระดานดำจะไม่จำกัดเวลา การศึกษานอกสถานที่จะต้องใช้เวลาหลายชั่วโมง ฉะนั้นเวลาที่ใช้ถ้าไม่เหมาะสมแล้ว จะไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไป
7. ความสัมพันธ์ของสื่อการสอน กับจำนวนผู้ใช้สื่อการสอน มีคุณลักษณะที่เหมาะสม

กับขนาดของกลุ่มด้วย เช่น กลุ่มใหญ่อาจต้องใช้วัสดุที่ฉายได้ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ ภาพโปร่งใส แต่ถ้าเป็นกลุ่มเล็ก จะเลือกใช้ บัตรคำ กระดานดำ แผนภูมิ ของตัวอย่าง ของจริง เป็นต้น

8. ใช้สื่อการสอนควรได้ปลูกฝังทัศนคติที่ดีให้กับผู้เรียน และสามารถฝึกทักษะให้
ผู้เรียน เกิดความชำนาญในการทำด้วยจะเป็นสื่อการสอนที่ดี

ข. แนวคิดในการใช้สื่อการสอนของ ดี คีฟเฟอร์ (De Kieffer) ซึ่งได้กล่าวไว้
ว่า การใช้สื่อการสอนขนาดใดและเมื่อใดนั้น ยังไม่มีการกำหนดไว้ตายตัว ผู้สอนจะเป็นผู้พิจารณา
เองว่าจะใช้สื่อการสอนประเภทใดและเมื่อใด สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการใช้ก็คือ เนื้อหาวิชา
พื้นความรู้ของผู้เรียน ความสามารถของผู้เรียน และวัตถุประสงค์ในการสอนเรื่องนั้นๆ และได้
กำหนดข้อแนะนำในการใช้ไว้ดังนี้

1. การเตรียมตัวของผู้สอน ผู้สอนจะต้องศึกษาสื่อการสอนจนเป็นที่เข้าใจ และใช้เป็น
ก่อนที่จะนำไปใช้จริง

2. เตรียมห้องเรียนให้เหมาะสมต่อการใช้ เช่น ความสว่าง ความมืด และสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะอาดต่างๆ

3. การเตรียมผู้เรียนก่อนใช้และระหว่างการใช้ ถ้าจำเป็นต้องมีการอธิบายล่วงหน้า
ในการใช้ รวมทั้งรายละเอียดของเนื้อหา ประเด็นที่จะศึกษา ผู้สอนจะต้องชี้แจงล่วงหน้า

4. ในระหว่างการใช้สื่อการสอน ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัย ระยะเวลาที่ใช้
และปฏิกิริยาของผู้เรียนระหว่างการใช้

5. สรุปผลของการใช้ทุกครั้ง เป็นการประเมินประสิทธิภาพของสื่อการสอนที่ใช้ไปว่า
มีคุณค่าเพียงใด

6. การติดตามผลภายหลังจากการใช้สื่อการสอนนั้นไปแล้ว

ค. แนวคิดในการใช้สื่อการสอนของ แฮรี แมคโคน และ โรเบิร์ต (Harry McKown
and Alvin B. Robert) ซึ่งได้กล่าวไว้ว่า

1. สื่อการสอนควรได้รับการคัดเลือกมาแล้วอย่างดี

2. สื่อการสอนควรมีราคาไม่แพง
3. ผู้สอนจะต้องรู้จักคุณสมบัติของสื่อการสอนนั้นๆ
4. ผู้สอนจะต้องมีความสามารถในการใช้
5. ใช้ให้เหมาะกับระดับอายุ และสติปัญญาของผู้เรียน
6. พยายามให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้
7. ใช้สื่อการสอนนั้นจริงๆ มิใช่นำมาตั้งไว้เฉยๆ
8. ผู้สอนควรมีการเตรียมตัวในการใช้สื่อการสอนที่จะใช้นั้นเป็นอย่างดี
9. การเตรียมตัวผู้เรียน เพื่อใช้สื่อการสอน ควรมีการเตรียมเช่นเดียวกัน
10. การใช้สื่อการสอนจะต้องคำนึงว่า จะใช้เพื่อเพิ่มเนื้อหามากขึ้น แต่ใช้เวลาอันน้อยลง
11. ไม่จำเป็นต้องใช้สื่อการสอนมากชนิดจนเกินไป
12. มีการวัดผลเสมอโดยดูจากปฏิกิริยาของผู้เรียน ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด
13. จะต้องดูแลและรักษาในระหว่างการใช้ และเมื่อใช้สื่อการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว
14. มีการเก็บ รักษาสื่อการสอนให้เรียบร้อยและพร้อมที่จะใช้ได้ทันที

๖. แนวคิดในการใช้สื่อการสอนของ เจมส์ เอส คินเดอร์ (James S.Kinder)

ซึ่งได้สรุปแนวการใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนเพื่อให้เกิดรูปธรรม เพื่อให้เกิดแนวความคิดที่ถูกต้องและลดการอธิบายให้น้อยลง
2. ใช้เพื่อเพิ่มความสนใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน
3. ช่วยพัฒนาความคิด เบื้องต้นและทำให้จดจำได้นาน
4. ทำให้เกิดประสบการณ์จริง และกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมด้วยตนเอง
5. ใช้เพื่อทำให้ผู้เรียนมีความคิดต่อเนื่อง โดยเฉพาะเรื่องจริง เช่น การใช้ภาพยนตร์
6. ช่วยเสริมความหมายของเนื้อหา และเพิ่มความหมายของคำศัพท์ต่างๆ
7. ช่วยเสริมประสบการณ์นอกเหนือจากวิธีการอื่นที่หาไม่ได้

จ. แนวคิดในการใช้สื่อการสอนของ เจมส์ ดับเบิลยู บราวน์ (James W. Brown)
ซึ่งได้ให้แนวคิดในการใช้สื่อการสอนไว้ดังนี้

1. การนำสื่อการสอนมาใช้ จะต้องให้สอดคล้องกับการเรียนการสอน จนสามารถทำให้ผู้เรียนสนใจและสนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง

2. การใช้สื่อการสอน ก็เพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดสำคัญของ เรื่องที่จะนำมาสอน

3. ใช้สื่อการสอน ก็เพื่อที่จะทำให้การเรียนในเรื่องนั้นๆได้ประสบผลสำเร็จ แต่อย่างไรก็ดี การที่จะได้รับความสำเร็จเพียงใด จะต้องรู้จักขอบเขตและข้อจำกัดของสื่อการสอนที่จะนำมาใช้ด้วย

4. การใช้สื่อการสอนใดๆ สื่อการสอนนั้นควรจะได้มีการวางแผน การออกแบบ ตลอดจนการผลิต ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะ คุณค่าของชนิดของสื่อการสอนนั้นด้วย

/จากแนวคิดของนักเทคโนโลยีทั้งหลายดังกล่าวข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า การใช้สื่อการสอนใดๆจำเป็นต้องคำนึงถึง การพิถีพิถันในการที่จะเลือกสื่อการสอนนั้นๆ สื่อการสอนจะต้องเหมาะสมจริงๆ และเมื่อใช้แล้วจะต้องสร้างความสนใจให้เกิดกับผู้เรียน จะต้องทำให้ผู้เรียนได้รับผลสำเร็จในการเรียนด้วย การใช้จะต้องคำนึงถึง ผู้เรียน เนื้อหา และวัตถุประสงค์ ใช้สื่อการสอนตามความเป็นจริง และใช้สื่อการสอนเพื่อสร้างให้เกิดประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม

การใช้สื่อการสอน

การใช้สื่อการสอนที่จะให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุดนั้นนอกเหนือจากการพิจารณาเลือกสื่อการสอนแล้วควรมีการวางแผนการใช้ตามลำดับขั้นดังนี้

ก. การเตรียมการก่อนการใช้สื่อการสอน

เมื่อครูได้วางแผนว่าจะใช้สื่อการสอนประกอบการสอน ครูผู้สอนควรพิจารณาเตรียมการต่างๆตามลำดับดังนี้

1. การเตรียมตัวผู้สอน

1.1 พิจารณาคูณค่าและวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่จะสอน

- 1.2 พิจารณาถึงสิ่งที่จะเป็นปัญหาในการสอน
- 1.3 พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้สอน
- 1.4 เลือกหาหรือทำสื่อการสอนซึ่งจะแก้ปัญหาคำเรียนในชั้นไว้
- 1.5 พิจารณาถึงวิธีที่จะใช้สื่อการสอนนั้นให้เป็นผลดีที่สุด
- 1.6 ตระเตรียมและได้ทดลอง เป็นอย่างดีก่อนใช้ในท้องเรียน

2. การเตรียมชั้นเรียน

- 2.1 เตรียมเครื่องอ่านวัสดุความสะดวกที่จะต้องใช้ร่วมกับสื่อการสอนที่เลือกไว้ เช่น สายไฟ หม้อแปลงไฟ แผงติดภาพ โต๊ะสาธิต ฯลฯ
- 2.2 เตรียมจัดที่นั่ง ที่ตั้งอุปกรณ์ การระบายอากาศ จัดตั้งเครื่องมือ จัดการควบคุมเสียง แสงสว่างให้มีระดับที่ได้ยินและเห็นโดยทั่วกัน

3. การเตรียมผู้เรียน

- 3.1 อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สื่ออะไร สอนอะไร เพื่ออะไร ที่ไหน และเมื่อไร
- 3.2 อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะต้องมีส่วนร่วมในระหว่างการใช้อุปกรณ์ อย่างไรบ้าง เช่น คอยสังเกต หรือฟังตรงที่สำคัญ การหาคำตอบ และ คำศัพท์ใหม่ซึ่งครูบอกหรือเขียนให้ทราบล่วงหน้า
- 3.3 อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่า กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติหลังจากใช้สื่อการสอน ประกอบการสอนแล้วจะมีอะไรอีกบ้าง

ข. การใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้

1. นำสื่อการสอนออกใช้ตามที่กำหนดในแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ยิน และมีกิจกรรมร่วมด้วยอย่างทั่วถึงกัน
2. ใช้สื่อการสอนให้อยู่ภายในเวลาที่กำหนด
3. คอยสังเกตปฏิกิริยาของผู้เรียน

ค. การสรุปผลการใช้

1. อภิปรายถึงสื่อการสอนที่ได้ใช้ไปแล้วโดยละเอียด

2. ตั้งคำถามสรุป เรื่อง เป็นตอนๆไป
3. อธิบายถึงสิ่งที่ผู้เรียนยังสงสัยหรือไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง
4. ทดสอบความเข้าใจถ้าเห็นสมควร

ง. การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง

1. ทหาวิธีให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ความเข้าใจจากสิ่งที่ได้เรียนไปนั้น
2. กำหนดกิจกรรมต่อเนื่องให้ผู้เรียนทำหลังจากใช้สื่อการสอนเสร็จแล้ว
เช่น อภิปราย การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม การรายงาน การตอบคำถาม
การรายงาน การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ก. งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพการและความต้องการการใช้สื่อการสอนในประเทศไทย มีผู้ทำกันมากในเกือบทุกระดับการศึกษา ซึ่งสรุปเป็นประเด็นต่างๆได้ ดังนี้

1. ด้านประสบการณ์และความคิดเห็นในการใช้สื่อการสอน

1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา

ครูส่วนใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านไสตทัศนศึกษาม้างพอสมควร แต่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำ โดยครูส่วนมากเคยศึกษาทางด้านไสตทัศนศึกษาน้อยในระหว่างที่เป็นนิสิตหรือนักศึกษาเท่านั้น และไม่เคยเข้ารับการอบรมในระหว่างที่เป็นครู ด้านเนื้อหาในแบบเรียน ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า เนื้อหาในแบบเรียนมีความยืดหยุ่นต่อการใช้ไสตทัศนูปกรณ์ประเภทต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดกิจกรรมต่างๆช่วยกระตุ้นให้นักเรียน เกิดความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ (พรทิพา เหลืองวัฒนาภิจ 2522: ง-จ)

ครูส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนดีพอสมควร (กรรณี เล็กวิจิตร

2504: ง-จ)

อาจารย์ส่วนใหญ่มีความรู้ด้านสื่อดัดตนศึกษาพอสมควร และเห็นว่าควรมีสุนย์สื่อการศึกษาประจำในแต่ละโรงเรียน (พรทิพย์ บัญชร เทวกุล 2522: ง-จ)

ผู้บริหารโรงเรียนเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีห้องสื่อดัดตนศึกษาโดยเฉพาะของโรงเรียนโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องจัดสรรงบประมาณไว้เพื่อจัดซื้อสื่อดัดตนอุปกรณ์โดยเฉพาะ

(เวลา จตุรพาณิชย์ 2512: ง-จ)

1.2 โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย

ครูส่วนใหญ่รู้จักวิธีพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอนได้เหมาะสม สื่อการสอนที่ทั้งครูและนักเรียนมีประสบการณ์บ่อย ได้แก่ กระดานดำ การสาธิต และห้องสมุด รองลงมาคือนานๆครั้ง ได้แก่ แผนภาพ เทปบันทึกเสียง และการศึกษาภายนอกสถานที่ สื่อการสอนที่โรงเรียนยังไม่มีและนักเรียนเห็นว่าสำคัญมาก ได้แก่ สไลด์จุลทัศน์และเครื่องฉาย เทปบันทึกภาพและเครื่องบันทึกภาพ บทเรียนสำเร็จรูปและไมโครฟิล์ม (นภาพรณ ปาลวัฒน์วิไชย 2524: ง-จ)

1.3 วิทยาลัยเทคนิค

ครูส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์การสอนดีพอสมควร ครูหาความรู้ในการใช้สื่อดัดตนอุปกรณ์โดยการอ่านหนังสือและเอกสารมากกว่าวิธีอื่นๆ (เจริญ ปุสุรินทร์คำ 2509: ง)

ครูส่วนมากเห็นความจำเป็นในการใช้สื่อดัดตนอุปกรณ์ประกอบวิชาที่ตนสอน เป็นผลดีแก่ครูและนักเรียน แต่เป็นการเพิ่มภาระครู การใช้สื่อดัดตนอุปกรณ์ การเตรียมและการเลือกใช้เป็นสิ่งสำคัญ ครูส่วนมากยังใช้กระดานดำ และยังเห็นว่ามิประโยชน์มาก (วารินทร์ คุณะศรี 2514: ง)

1.4 วิทยาลัยครู

อาจารย์และนักศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อสื่อการสอน และเห็นว่าการใช้สื่อการสอนในสถานประกอบการมีความสำคัญยิ่ง จะเป็นแบบอย่างในการใช้สื่อการสอนและช่วยสร้างเสริมอุปนิสัยในการใช้สื่อการสอนให้กับนักศึกษาที่สำเร็จออกไปทำการสอนในอนาคต

(นฤมล บุญยายน 2524: ก-ข)

1.5 มหาวิทยาลัย

อาจารย์ส่วนใหญ่ผลิต ใช้และศึกษาหาความรู้ในเรื่องสื่อการสอนด้วยตนเอง แหล่งบริการที่ใช้มากคือ ภาควิชา และพอใจในบริการที่ใช้อยู่ ส่วนความคิดเห็นนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่าแหล่งบริการควรจะเป็นระดับคณะมากกว่าส่วนกลาง ซึ่งควรให้บริการทั้งอาจารย์ และนิสิต ในด้านความรู้ อาจารย์ส่วนใหญ่ต้องการเพิ่มทุนความรู้เรื่องสื่อการสอนโดยการอบรม ที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้จัดดำเนินการ และสำหรับวิธีการสอนนั้น อาจารย์ส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย รองลงมาคือ การสอนแบบปฏิบัติการ และที่ใช้น้อยที่สุดคือ การศึกษาแบบอิสระ (วิพร เหลืองวิริยะแสง 2525: ง-จ)

2. ด้านสภาพการของสื่อการสอน

2.1 โรงเรียนประถมศึกษา

สื่อการสอนที่มีมากที่สุดโรงเรียน ได้แก่ บัตรคำ และแผนที่ สื่อการสอนที่มีน้อยมาก ได้แก่ สื่อการสอนประเภทเครื่องมือต่างๆ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลิตสื่อการสอนมากที่สุดในกลุ่มวิชาประสบการณ์ชีวิต และผลิตสื่อการสอนน้อยที่สุดในวิชาพลศึกษา ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเมือง ได้สื่อการสอนที่ใช้ประกอบการสอนจากหน่วยราชการ สถาบัน องค์การหรือมูลนิธิต่างๆแจกให้มากที่สุด ส่วนครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในชนบท ได้สื่อการสอนจากการผลิตขึ้นเองมากที่สุด ครูจัดหาสื่อการสอนโดยวิธีให้นักเรียนหาวัสดุท้องถิ่นมาแล้วให้นักเรียนช่วยกันผลิต วัสดุที่ใช้มักจะเป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น เศษวัสดุหรือวัสดุราคาเขา (สุทธศรี ศรี 2524: ง)

2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

สื่อการสอนวิชาชีววิทยาของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพฯประเภทอุปกรณ์การทดลองเฉพาะ มีคุณภาพและประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง (นงลักษณ์ จำปาเทศ 2522: ง-จ)

ครูส่วนใหญ่ใช้เงินส่วนตัวซื้อวัสดุสิ้นเปลือง นำมาผลิตใสตักศนูปรณ์มากที่สุด และ

เป็นผู้ผลิตวัสดุทศบุกรณ์เองเป็นส่วนใหญ่ (พรทิพา เหลืองวัฒนกิจ 2522: ง-จ)

โรงเรียนส่วนใหญ่มีห้องเก็บอุปกรณ์รวม แต่ยังคงขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิต พร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล โรงเรียนจัดบริการเพื่อช่วยส่งเสริมการใช้อุปกรณ์การสอนของครูยังไม่ดีพอ (เฉลา จตุรพาณิชย์ 2512: ง-จ)

3. ด้านการใช้และความต้องการการใช้สื่อการสอน

3.1 โรงเรียนประถมศึกษา

ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้สื่อการสอนมากที่สุด ในวิชาภาษาไทย ใช้สื่อการสอนน้อยที่สุดในกลุ่มกิจกรรมสร้างนิสัย ในด้านความต้องการความรู้ในการผลิตการใช้และการปรับปรุงสื่อการสอนของครูประถมศึกษาโรงเรียนในเมืองและในชนบท ปรากฏว่า ต้องการความรู้ในการผลิตสื่อการสอนราคาเขาและเศษวัสดุเหลือใช้มากและต้องการความรู้ในการถ่ายภาพและถ่ายสไลด์น้อย ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนในเมือง ต้องการให้ทางการจัดทำหรือจัดซื้อสื่อการสอนที่โรงเรียนทำเองไม่ได้ส่งมาให้มาก ส่วนครูในโรงเรียนชนบทต้องการให้วิทยาลัยครูเป็นแหล่งบริการด้านสื่อการสอนของโรงเรียนมาก (สุทธศรี ศรี 2524: จ)

ครูใช้สื่อการสอนมากที่สุดในกลุ่มวิชาทักษะ สื่อการสอนที่ใช้มาก ได้แก่ กระดาษคำบัตรคำ แผนภูมิ หนังสือแบบเรียน และเพลงประกอบบทเรียน ครูส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงในเรื่องต่างๆ เช่น ให้ทางโรงเรียนจัดให้มีผู้แนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน ให้โอกาสครูในการเสนอความคิดเห็น และความต้องการในการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารควรสนับสนุนด้านสื่อการสอน (พิชรา อิงคนินันท์ 2522: ง-ฉ)

ครูส่วนมากนำวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่นมาเป็นสื่อการสอนโดยยึดเนื้อหา แผนการสอน คู่มือครู และความประหยัดเป็นเกณฑ์ในการเตรียมและผลิตสื่อ ครูใช้สื่อการสอนมากในกลุ่มวิชาทักษะ และกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูส่วนมากต้องการให้กรมวิชาการหรือหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำสื่อการสอนที่ทางโรงเรียนทำเองไม่ได้ให้ ให้โอกาสครูทุกคน เสนอความคิดเห็นและความต้องการในการใช้สื่อการสอน จัดให้มีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาในด้านสื่อการสอน ต้องการการสนับสนุนจากผู้บริหาร ตลอดจนต้องการการจัดสรรงบประมาณด้านสื่อการสอนให้ นอกจากนี้ครูยังต้องการจัดให้มี

ศูนย์สื่อการสอนของโรงเรียนและต้องการให้มีการจัดวัสดุสิ้นเปลือง เครื่องมือและห้องผลิตสื่อการสอน (แจ่มจันทร์ ปรีชาวิชัย 2521: ง-จ)

3.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา

การใช้อุปกรณ์การสอนของครูส่วนมากจะใช้อุปกรณ์การสอนต่อ เมื่อได้คิดแล้วว่าจำเป็น หรือเห็นว่าสมควรจะใช้อุปกรณ์ในช่วงเวลานั้น และในเมื่อมีเวลาเตรียมการสอนเพียงพอ

(กรรณ เล็กวิจิตร 2504: ง-จ)

ครูอาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพฯ ใช้สื่อการสอนเพื่อป้องกันการคิดสารเสพติด เป็นบางครั้ง และมีสื่อการสอนที่ใช้เพื่อป้องกันการสารเสพติดน้อยมากครูอาจารย์ฝ่ายโสตทัศนศึกษา และฝ่ายปกครองมีความต้องการในด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ การให้บริการ และการผลิตสื่อการสอน เพื่อป้องกันการคิดสารเสพติด และสื่อการสอนที่ต้องการใช้มากกว่าสื่ออื่นๆ คือ สไลด์และภาพยนตร์ (ศักดิ์ดา ชุศรี 2524: จ)

สื่อการสอนที่ครูใช้ประกอบการสอนวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด ได้แก่ กระดานคำและบัตรคำ รองลงมาได้แก่ เครื่องบันทึกเสียงและเทป รูปภาพต่างๆ และการเล่นเกมฝึกภาษา ครูส่วนใหญ่มีความต้องการเพิ่มจำนวนสื่อการสอนที่จำเป็นต่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งได้แก่ เครื่องเทปบันทึกเสียงและคลิบแถบการเล่นเกมฝึกภาษา กระดานห้าสำลี กระเป๋าหนัง ภาพการ์ตูน รูปภาพต่างๆ และห้องปฏิบัติการทางภาษา ครูภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ใช้วิธีจัดกิจกรรมติดตามผลการใช้สื่อการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยให้นักเรียนตอบคำถามหรือข้อทดสอบ มอบงานหรือให้เขียนรายงาน ตามที่กำหนดให้ (พรทิพา เหลืองวัฒนกิจ 2522: ง-จ)

การใช้สื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมแบบประสม พบว่า ครูเลือกใช้อุปกรณ์ตามความเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาที่สอน ใช้เมื่อมีอุปกรณ์พร้อมหรือมีเวลาเตรียม สื่อการสอนประเภทภาพนิ่งใช้ประกอบการสอนน้อยที่สุด สื่อการสอนที่ครูเห็นว่าใช้แล้วได้ผลดีสมควรได้รับการปรับปรุงและหามาเพิ่มเติม คือ ภาพยนตร์ ฟิล์มสคริป และเทปบันทึกเสียง กิจกรรมการติดตามผลการใช้ ได้แก่ การให้เด็กตอบคำถามหรือทำข้อทดสอบ สถานที่ที่ใช้สื่อการสอนส่วนใหญ่อยู่ในห้องเรียน (ประชัย พิศรภาค 2512: ง-จ)

ครูต้องการให้คู่มือครูอำนวยความสะดวกในด้านเนื้อหา การตั้งคำถาม ภาษาและการอธิบายเหตุผล ครูและนักเรียนต้องการให้ปรับปรุงหนังสือแบบเรียนให้มีเนื้อหาและกิจกรรมที่เหมาะสม (นงลักษณ์ จำปาเทศ 2522: ง-จ)

3.3 โรงเรียนพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย

นักเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการให้ครูใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอน และมีความเห็นว่า ครูแต่ละวิชาจะใช้สื่อการสอนในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน นอกจากครูพิเศษ สื่อการสอนที่ครูต้องการมาก คือ กระดานดำ สไลด์ เครื่องฉายสไลด์ แผ่นโปร่งใส เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องขยายเสียง และห้องสมุด สื่อการสอนที่นักเรียนต้องการใช้มาก ได้แก่ สไลด์จุลทัศน์และเครื่องฉาย เทปบันทึกภาพและเครื่องบันทึกภาพ บทเรียนสำเร็จรูปและไมโครฟิล์ม (นภาพรณ पालวัฒน์วิไชย 2524: ง-จ)

3.4 วิทยาลัยเทคนิค

ครูส่วนมากรู้จักใช้กระดานดำมากที่สุด รู้จักใช้ได้ออรามา น้อยที่สุด การที่ครูใช้สื่อการสอนเพราะเห็นว่าเหมาะสมกับบทเรียนมากที่สุด ครูต้องการให้ผู้บริหารการศึกษาสนับสนุนกิจการของสไลด์ทัศนศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่เพื่อเป็นประโยชน์ทำให้การศึกษาดีขึ้น ครูต้องการให้วิทยาลัยจัดหาสื่อการสอนและการอบรมครูเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อการสอน (เจริญ ปุสุรินทร์คำ 2509: ง)

3.5 วิทยาลัยครู

อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้สื่อการสอนบ้างเป็นครั้งคราว และไม่มีสื่อการสอนชนิดใดที่ใช้ในระดับที่มาก สื่อการสอนที่ใช้ในระดับปานกลาง ได้แก่ สิ่งพิมพ์ต่างๆ กระดานดำ รูปภาพ ภาพถ่าย การสาธิต ของจริง ของตัวอย่าง ซอล์คลี การทดลอง นิทรรศการ แผนภาพ สไลด์ และภาพตัดจากหนังสือ สื่อการสอนที่ใช้น้อยที่สุด ได้แก่ กระดานแม่เหล็ก เครื่องบันทึกภาพ โทรทัศน์ วงจรปิด โทรทัศน์และไดออรามา ในขณะที่อาจารย์ใช้สื่อการสอน นักศึกษาส่วนใหญ่รู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตั้งใจเรียนมากขึ้น และคิดว่าจะนำวิธีการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ไปใช้บ้าง

นอกจากนี้นักศึกษายังเห็นว่าอาจารย์ผู้ใช้สื่อการสอนเป็นประจำเป็นผู้สอนที่ตั้งใจจริงเอาใจใส่ในการเรียนการสอนและเป็นบุคคลที่ควรแก่การนำไปเป็นแบบอย่าง ในด้านความต้องการการบริการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนที่มีมากที่สุดคือ เอกสารหรือหนังสือเรียนที่แจ้งให้ทราบถึงสื่อการสอนที่มีเพิ่มขึ้นและความต้องการที่น้อยที่สุดคือการสัมมนาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ในวิทยาลัย (นฤมล บุญยายน 2524: ก-ข)

3.6 มหาวิทยาลัย

อาจารย์ทุกสาขาวิชามีความต้องการสื่อการสอนมากกว่าที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน สำหรับสื่อการสอนที่มีความต้องการและใช้มากในปัจจุบันคือ กระดาษคำหรือกระดานขาว รองลงมาคือ เอกสาร ตำรา เครื่องขยายเสียงและไมโครโฟน แผ่นโปร่งใสและเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ สื่อการสอนที่มีความต้องการและใช้น้อยคือการสอนแบบศูนย์การเรียน แผ่นเสียงและเครื่องเล่น การแสดงละคร ห้องปฏิบัติการทางภาษาและที่น้อยที่สุดคือการแสดงหุ่น (วิพร เหลืองวิริยะแสง 2524: ง-จ)

4. ปัญหาในการใช้สื่อการสอน

4.1 โรงเรียนประถมศึกษา

ครูโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองมีชั่วโมงสอนมากจนไม่อาจปลีกเวลาว่างมาผลิตและเตรียมสื่อการสอนในวิชาหนึ่งๆได้ ส่วนครูโรงเรียนประถมศึกษาในชนบทมีปัญหามากในเรื่องที่ทางโรงเรียนมีสื่อการสอนไม่พอเพียงกับความต้องการ โรงเรียนขาดเครื่องอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อการสอนและสภาพของโรงเรียนไม่อำนวยให้ใช้สื่อการสอนเช่น สื่อการสอนประเภทเครื่องฉาย เป็นต้น (สุทธศรี ศรี 2524: จ)

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนที่ครูโรงเรียนประถมศึกษาพบมากคือขาดผู้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อการสอน ผู้บริหารขาดการสนับสนุนด้านสื่อการสอน (พัชรา อิงคณินันท์ 2524: ง-จ)

4.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนวิชาภาษาอังกฤษในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า จำนวนสื่อการสอนในโรงเรียนมีน้อยเกินไป ไม่มีเวลาผลิตสื่อการสอน และครูส่วนใหญ่มีความรู้และประสบการณ์ทางด้านสื่อดัดตนศึกษาน้อย ขาดงบประมาณในการจัดหาหรือซื้อสื่อดัดตนอุปกรณ์ประกอบการสอนของครู (พรทิพา เหลืองวัฒนาภิจ 2522: ง-จ)

การใช้สื่อการสอนวิชาชีววิทยาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย คู่มือครูมีปัญหาในด้านความรู้เพิ่มเติม แนวทางตั้งคำถาม หนังสืออ่านเพิ่มเติม และเทคนิคในการใช้อุปกรณ์พิเศษ มีปริมาณน้อยเกินไป หนังสือแบบเรียนมีปัญหาในด้านเนื้อหาไม่ตรงกับความสนใจของนักเรียน ชำช้อน สรุปลงชัดเจน และอธิบายวกวนไม่เป็นลำดับ ปัญหาด้านสื่อการสอน คือ จำนวนอุปกรณ์ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนและเนื้อหา ผู้สอนไม่ค่อยใช้สื่อการสอนประเภทเครื่องมือ เพราะโรงเรียนไม่มี และเบิกสื่อการสอนประเภทเครื่องมือลำบาก สาเหตุที่นักเรียนไม่ค่อยได้ทำการทดลองเพราะอุปกรณ์ไม่พอ ทำการทดลองแล้วไม่ได้ผล (นงลักษณ์ จำปาเทศ 2522: ง-จ)

✓ ปัญหาการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนราษฎร์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า สถานที่ของโรงเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้อุปกรณ์ เช่น ไม่มีที่ติดภาพ ไม่มีห้องที่สามารถควบคุมแสงได้ โรงเรียนจัดบริการเพื่อช่วยส่งเสริมการใช้อุปกรณ์การสอนของครูไม่ได้พอ ขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ในการผลิตพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมดูแล (เจลา จตุรพาณิชย์ 2522: ง-จ)

✓ อุปสรรคในการใช้สื่อการสอนอันเนื่องมาจากตัวครู ได้แก่ ความรู้ความสามารถของครูในเรื่องสื่อการสอน คือ เลือกใช้ไม่ถูก ไม่เคยฝึกการใช้ ไม่ทราบว่าจะหามาจากที่ไหน ผลิตเองไม่ได้ เบื่อหน่ายท้อถอย เพราะใช้สื่อการสอนแล้วไม่ได้ผล อุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น คือ ผู้บริหารโรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานต่างๆ (กรรณิ เล็กวิจิตร 2504: ง-จ)

ปัญหาในการใช้สื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมแบบประสม คือ มีแผนงานหรือโครงการแต่ขาดสถานที่หรือบุคลากร จำนวนสื่อการสอนมีอยู่น้อยแต่ความต้องการใช้สูง ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอน (ประชัย พิศรบาล 2512: ง-จ)

4.3 วิทยาลัยเทคนิค

อุปสรรคในการใช้สื่อการสอน คือ วิทยาลัยขาดแคลนสื่อการสอน

(เจริญ ปุสุรินทร์คำ 2509: ง)

ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนในสถาบันอาชีวศึกษา คือ ไม่มีสื่อการสอนที่จะช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น (วารินทร์ คุณะศรี 2514: ง-จ)

4.4 วิทยาลัยครู

ปัญหาการใช้สื่อการสอนของอาจารย์ที่อยู่ในอันดับสูงสุด คือ การขาดงบประมาณ ซึ่งเป็นปัญหาด้านการเตรียมและจัดหาสื่อการสอน รองลงไปเป็นปัญหาด้านคุณภาพและปริมาณของสื่อการสอน คือ มีสื่อการสอนจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการ (นฤมล บุญยายน 2524: ก-ข)

4.5 โรงเรียนพยามาลมดุงครรภและอนามัย

ปัญหาการใช้สื่อการสอนที่พบ คือ สื่อการสอนมีจำนวนจำกัด มีงานประจำมากจึงไม่มีเวลาเตรียมสื่อการสอนและไม่ทราบว่าโรงเรียนมีสื่อการสอนอะไรบ้าง โรงเรียนยังไม่มี การวางโครงการและวัตถุประสงค์สำหรับงานสารสนเทศศึกษาไว้อย่างแน่นอน ทั้งการบริการด้านต่างๆยังขาดหลักเกณฑ์ (นภาพรณ์ ปาลวัฒน์วิไชย 2524: ง-จ)

4.6 มหาวิทยาลัย

ปัญหาที่มีมากที่สุด คือ ขาดเครื่องมือในการผลิต รองลงมาตามลำดับ คือ ไม่มีเวลา ไม่มีผู้ช่วยผลิต ห้องเรียนขาดสิ่งอำนวยความสะดวก และไม่มีวัสดุในการผลิตสื่อการสอน (วิพร เหลืองวิริยะแสง 2524: ง-จ)

ข. งานวิจัยในต่างประเทศ

1. ด้านประสบการณ์และความคิดเห็นในการใช้สื่อการสอน

1.1 โรงเรียนมัธยมศึกษา

การใช้สารสนเทศและระดับความรู้ของครูมีความสัมพันธ์กัน คือ ครูที่มีความรู้

เกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์มากจะดีมาก ครูส่วนมากมีความเห็นว่า การใช้วัสดุอุปกรณ์ในสมัยเป็นนักเรียนฝึกหัดครูมีอิทธิพลต่อการใช้ขณะที่เป็นครู ผู้บริหารและครูเชื่อว่าวิชาวัสดุทัศนศึกษาเบื้องต้นมีความจำเป็น ครูควรเรียนทุกคน (Camp 1957: 155)

จากงานวิจัยการใช้สื่อการสอนใหม่ๆของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจาไมกา พบว่า ควรให้ครูใช้สื่อการสอนประเภทราคา เขาและสามารถผลิตได้เองภายใต้ขอบเขตของภาระดำเนินงานที่ไม่กว้างขวางนักจะดีกว่าไปเน้นการใช้สื่อการสอนที่มีราคาแพงและส่วนกลางเป็นผู้ควบคุมจัดบริการ (Kamra 1977: 3227-A)

จากงานวิจัยของกลุ่มประกอบที่มีอิทธิพลต่อการใช้สื่อการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นสองเมืองในประเทศซาอุดีอาระเบียพบว่า ครูในริยาร์ด 71% และครูในจิซาน 67 % เห็นว่าการมีผู้เชี่ยวชาญทางสื่อการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นทุกโรงเรียนมีความสำคัญ ครูในริยาร์ด 72% ในจิซาน 55% เห็นว่าระบบการบริหารงานในโรงเรียนมีส่วนทำให้เกิดความเบื่อหน่ายที่จะใช้สื่อการสอน (Bakri 1983: 361-A)

1.2 มหาวิทยาลัย

จากงานวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติต่อการใช้สื่อการศึกษาใหม่ๆที่มหาวิทยาลัยจัดมาบริการแก่อาจารย์ในคณะต่างๆ ผู้วิจัยได้เสนอความคิดเห็นในการสร้างทัศนคติที่ดีแก่อาจารย์ในการใช้เครื่องมือและวัสดุทัศน ดังนี้ คือ หัวหน้าศูนย์วัสดุทัศนศึกษาต้องพยายามสร้างบรรยากาศให้คณาจารย์พึงพอใจในการใช้ ต้องพยายามทำงานร่วมกับอาจารย์ผู้สอนเพื่อช่วยกันวางนโยบายของศูนย์ พยายามสร้างทัศนคติที่ดีแก่อาจารย์ในการใช้วัสดุและวัสดุทัศนศึกษาในการสอนแต่ละครั้ง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอความคิดเห็นว่า ทางมหาวิทยาลัยต้องให้การสนับสนุนในด้านบริการอุปกรณ์และวัสดุทัศนวัสดุ พัฒนาระบบวิธีสอนให้ก้าวหน้า และสนับสนุนให้มีศูนย์วัสดุการศึกษา (Margales 1969: 206)

2. สภาพการของสื่อการสอน

2.1 โรงเรียนประถมศึกษา

โดยทั่วไปในระยะต้นปีการศึกษา 1962-1963 โรงเรียนมีโครงการเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนน้อยมาก โครงการใช้สื่อการสอนของโรงเรียนไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนทางการเงิน และยังขาดวัสดุอุปกรณ์ต่างๆอยู่มาก (Quick 1964: 3111)

2.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

จากงานวิจัยการใช้สื่อการสอนใหม่ๆของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในจาไมกา พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ขาดสื่อการสอนประเภทอุปกรณ์ (Kamra 1977: 3227-A)

แบบและโครงการใส่ทัศนศึกษาไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันหรือมีอิทธิพลต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของโครงการใส่ทัศนศึกษา แต่การสนับสนุนจากฝ่ายบริหารเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในความสำเร็จของโครงการ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบต่อโครงการใส่ทัศนศึกษาส่วนมากได้รับการศึกษาทั่วไปเป็นอย่างดีแต่ความรู้ทางด้านใส่ทัศนศึกษายังไม่ดีพอ เจ้าหน้าที่ไม่ค่อยมีเวลาในการพัฒนาโครงการใส่ทัศนศึกษาในโรงเรียน (Dralle 1963: 5627)

โดยทั่วไปสื่อการสอนในโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ (Camp 1958: 155)

3. ด้านการใช้และความต้องการการใช้สื่อการสอน

3.1 โรงเรียนประถมศึกษา

การใช้สื่อการสอนส่วนมากใช้สื่อการสอนธรรมดาที่เคยใช้กัน เช่น กระดานดำ บัตรคำ แผนที่ ลูกโลก รองลงมาเป็นการใช้ฟิล์มภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป เทปบันทึกเสียงและแผ่นเสียง โทรทัศน์ใช้น้อย ส่วนภาพโปร่งใสที่ใช้กับเครื่องฉายภาพข้ามศีรษะใช้น้อยที่สุด (Quick 1964: 3111)

3.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

ความต้องการในการใช้สื่อการสอนของครูสังคมศึกษาจะมีมากกว่าครูคณิตศาสตร์ ครูที่ได้เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับสื่อการสอนมาแล้วจะต้องการใช้สื่อการสอนมากกว่าครูที่ไม่เคยอบรมมาเลย (Arterbury 1971: 4825A - 4826A)

ครูและนักเรียนจะไม่ค่อยได้ใช้วิทยุและโทรทัศน์เพื่อการศึกษา ทั้งนี้เพราะครูมีปัญหาในด้านตารางสอน เนื้อหา ตลอดจนขาดแคลนเครื่องรับวิทยุและโทรทัศน์ในชั้นเรียน มีครู

เพียงร้อยละ 14 ที่ใช้สื่อการสอนที่ไม่ใช่สิ่งพิมพ์ (Kamra 1977: 3227-A)

ครูในรียาด 56 % และในจิจาน 68 % ได้มีการประเมินสื่อการสอนในโรงเรียนที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ครูในรียาด 53 % และในจิจาน 70 % รายงานว่าโรงเรียนมัธยมคอนตันในเมืองทั้งสองขาดความสะดวกในการจัดเก็บวัสดุทัศนูปกรณ์ วิชาที่สอนและการใช้สื่อการสอนของครูมีความสัมพันธ์กัน ครูสังคมศึกษาใช้สื่อการสอนมากที่สุด การฝึกอบรมก่อนการใช้และการใช้สื่อการสอนมีความสัมพันธ์กัน จำนวนปีที่สอนและการใช้สื่อการสอนของครูไม่มีความสัมพันธ์กัน ปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลในการใช้สื่อการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษาคอนตัน คือ ความสะดวกในการจัดหาสื่อการสอน ประสบการณ์เดิมในการใช้สื่อการสอน โครงการฝึกอบรมครูประจำการ และการจัดหมวดหมู่ของอุปกรณ์ต่างๆในโรงเรียน (Bakri 1983: 361-A)

3.3 มหาวิทยาลัย

อาจารย์มหาวิทยาลัยนิยมใช้เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กระดานดำ ส่วนเครื่องฉายภาพทึบแสงและเครื่องช่วยสอนใช้น้อยที่สุด (Margales 1969: 206)

4. ปัญหาในการใช้สื่อการสอน

4.1 โรงเรียนประถมศึกษา

ครูรู้สึกยุ่งยากในการใช้สื่อการสอน สาเหตุเนื่องมาจากสภาพและขนาดห้องเรียนไม่อำนวยให้ ((Quick 1964: 3111)

4.2 โรงเรียนมัธยมศึกษา

ครูใหม่มีปัญหาในการใช้สื่อการสอน ดังนี้คือ มีความยากลำบากในการใช้สื่อการสอนประเภทวัสดุ มีปัญหาในการใช้ทัศนวัสดุที่เหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้เรียน ไม่มีเวลาเตรียมอุปกรณ์เพียงพอ ไม่มีที่เก็บสื่อการสอน และหาแหล่งวัสดุที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนลำบาก (Clinton 1965: 1983-A)

อุปสรรคที่สำคัญในการใช้สื่อการสอนของครูในรัฐเทกซัส คือ การบริการรับ-ส่งสื่อการสอนที่ล่าช้ามากของหน่วยบริการสื่อการสอน (Arterbury 1971: 4825A - 4826A)

จากงานวิจัยสภาพของโปรแกรมวัสดุทัศนศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอินเดียมา ในปีค.ศ. 1963-1964 พบว่า ปัญหาที่มีผลต่อการใช้สื่อการสอนในโรงเรียน คือ อาคารของโรงเรียนยังออกแบบได้ไม่ดีพอที่จะช่วยให้การใช้สื่อการสอนได้ผลอย่างเต็มที่ และงบประมาณของวัสดุทัศนศึกษายังไม่เพียงพอ (Dralle 1963: 5627)

4.3 มหาวิทยาลัย

ปัญหาที่ทำให้อาจารย์ใช้สื่อการสอนประเภทวีดิทัศน์ เป็นเพราะสื่อการสอนดังกล่าวที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมด เสียเวลาเตรียมและคัดเลือก อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และไม่ได้รับการอบรมการใช้สื่อการสอนประเภทอุปกรณ์มาก่อน ขนาดห้องเรียนที่เหมาะสมสำหรับเครื่องมือ เครื่องใช้และวัสดุทัศนศึกษา สื่อการสอนประเภทวีดิทัศน์นำมาบริการส่วนมากจะเก่าชำรุดและล้าสมัย มีงบประมาณน้อย รูปร่างหน้าตาของสื่อการสอนประเภทวีดิทัศน์ไม่ดึงดูดใ้orthyอยากใช้ ภาควิชาไม่สนับสนุนในการใช้เครื่องมือและสื่อการสอนประเภทวีดิทัศน์ (Margales 1969: 206)

บทสรุปของการศึกษาระดับมูลฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้สื่อการสอนดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ พอสรุปได้ว่า การใช้สื่อการสอนเป็นสิ่งจำเป็นไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในระดับใดก็ตามจะขาดเสียมิได้ และจากสภาพการของการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น ความต้องการในการใช้สื่อการสอนก็ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นไปด้วย การศึกษาสภาพการและความต้องการการใช้สื่อการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรจะต้องพิจารณา เพราะในสภาพการณ์ เวลา และสถานที่ต่างกัน อาจมีความจำเป็นในการใช้สื่อการสอนแตกต่างกันไป นอกจากนี้สื่อการสอนก็มีอยู่หลายชนิด หลายประเภท ในสถานที่ และระดับการศึกษาที่ต่างกัน อาจมีความต้องการสื่อการสอนที่น้อยแตกต่างกันไป การศึกษาระดับมูลฐานและงานวิจัยดังกล่าวมาแล้วนี้จะให้ข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาหาแนวทางเพื่อศึกษาวิจัยถึงสภาพการและความต้องการการใช้สื่อการสอนของครูโรงเรียนผู้นำการใช้หลักสูตรในระดับชั้นมัธยมศึกษา ดังรายละเอียดที่จะกล่าวถึงในบทต่อไป